

Kvotering – ein snarveg til kjønnsbalanse?

Avslutningskonferanse Utstillingsvindaug

Bergen, 11. mai 2012

Ingrid Guldvik

Høgskolen
i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

Disposisjon

- Hva er kvotering?
- Kjønnskvotering i kommuneloven
- Hvordan ser lokalpolitikere på kjønnskvotering?
- Et sterkt kvoteringsregime en snarvei til kjønnsbalanse?

Kvinners vei til topp-posisjoner i politikken?

Utvikling og status i lokalpolitikken

Kvinneandel i kommunestyre, formannskap, politiske utvalg og blant ordførere 1975-2011

	1975	1979	1983	1987	1991	1995	1999	2003	2007	2011
Kommunestyre	15,4	22,8	23,8	31,2	28,5	32,2	34,3	35,8	37,4	38,0
Formannskap	**	15,3	22,0	28,0	28,0	35,9	38,0	37,9	42,0	41,2
Politiske utvalg	**	**	31,2	36,1	36,4	39,4	44,0	41,7	45,0	**
Leder pol. utvalg	**	**	16,2	18,8	19,6	20,7	24,0	31,0*	34,0*	**
Ordfører	1,8	2,6	3,6	6,5	12,5	15,8	14,9	16,8	23,0	22,0
Varaordfører	**	16,7	33,3	38,9	27,5	28,9	33,3	34,6	40,6	35,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå

* Kilde: Østlandsforskning, 211 av 430 kommuner

** Data ikke tilgjengelig

**Høgskolen
i Lillehammer**

Lillehammer University College • hil.no

Hvorfor lav kvinneandel i lokalpolitikken?

- Kvinnenes skyld – individuelle egenskaper hos kvinner
- Partienes skyld – strukturelle forhold som hindrer kvinner i å nå opp i politikken
- En kombinasjon?

Hva er kvotering?

- ”Å fastsette kvoter eller andeler som maksimums- eller minimumskvoter”
(St.prp. Nr. 122 1980-81:25)
- Kvotering er direkte innretta mot å endre ei ellers gitt fordeling av de politiske posisjonene.
- Positiv behandling av underrepresenterte grupper

Kvoteringstype

- Legal kvotering – nedfelt i lov eller konstitusjon/forfatning
 - Kommuneloven §§ 36-38
- Partikvotering – frivillig kvoteringssystem vedtatt av partiet
 - V, SV, AP, SP, KrF

Kjønnskvoltering i kommuneloven

- 1 Kvoteringsregimet i kommuneloven er
 - entydig og konkret - minst 40 prosent av hvert kjønn i politiske utvalg
- 2 Regimet har vært gjenstand for evalueringer og tilpasninger i løpet av 1990-tallet
- 3 Kvoteringsreglene inneholder ordninger for veiledning, kontroll og sanksjoner, men mangelfull iverksetting

Hvordan ser lokalpolitikere på kjønnskvolter?

- Tvetydige diskurser; tre ulike:
- Kjønnssrettferdighetsdiskurs
- Betinget kjønnssrettferdighetsdiskurs
- Benektelsesdiskurs

Kjønnsrettferdighetsdiskurs

- Tematiserer kjønnsrettferdighet som lik fordeling av ressurser mellom kjønn og/eller anerkjennelse av kvinners erfaringer og interesser, samtidig som kjønn på strukturelt og kulturelt nivå tematiseres

Kjønnsrettferdighetsdiskurs – empiriske eksempler

- Kjønnskvotering som:
- relevant og effektivt virkemiddel for å øke kvinneandelen i politikken
- løsning på de politiske partienes problemer
- sentralt nivåets hjelp til kvinnelige politikere på lokalt nivå
- argument for bedre arbeidsbetingelser i politikken

Kjønnsrettferdighet – fra intervju

- *”Vi vet at samfunnet er konservativt og vi vet at det blir veldig mye menn hele veien, slik det alltid har vært. 40- prosentregelen er et resultat av en lang kvinnekamp. Fordi kvinner også har noe å tilføre politikken. (...) Kanskje det ikke er slik folk i vår kommune vil ha det? Kanskje de vil ha bare menn. (..) Det er et spørsmål om du vil gjøre noe aktivt for at begge kjønn skal styre sammen. (...) Jeg synes det er veldig befriende at loven er så tydelig. Ellers ville det blitt en kamp hele veien, med å argumentere for hvorfor den kvinna skal dit og den dit. Det er jo alltid så mange gode menn” (E1 – SP, kvinne).*

Betinget kjønnsrettferdsdiskurs

- Kjønnskvotering er et greit virkemiddel hvis, og bare hvis, det *støtter opp under* eller ikke *støter an mot* andre ønskverdige målsettinger. Diskursen tematiserer kjønnsrettferdighet til en viss grad, men tar ikke eksplisitt opp omfordeling og anerkjennelse, og kjønn på ulike nivå

Betinget kjønnsrettferdighets- diskurs - empiriske eksempler

- Kjønnskvotering som:
- virkemiddel for å utnytte hele rekrutteringsgrunnlaget
- problem for de politiske partiene
- tvingende virkemiddel
- trussel mot demokratiet
- negativt for kvinner

Betinget kjønnsrettferdighet – fra intervju

- *”Det å være lokalpolitiker for ei kvinne, i hvert fall i vår kommune, hvor vi har all vår møtevirksomhet på kveldstid, er ikke enkelt. (...) Mye arbeid faller på kvinner som har dobbeltarbeid. De er ute i arbeidslivet og har alle de forpliktelser som ei kvinne har i hjemmet, i forhold til barn og ikke minst menn. I og med at vi har den ordninga at vi har møter på kveldstid så kan jeg godt forstå at yngre jenter kvier seg for å gå med i lokalpolitikken i vår kommune. Det skjønner jeg. Det er et godt argument for at de ikke skal være med” (D1 – AP, mann).*

Benektelsesdiskurs

- Benekter, avviser eller tematiserer ikke kjønnsrettferdighet. Snakker om andre forhold enn kjønn når kjønnskvoltering er tema.

Andre rettferdighetsnormer gjelder.

Benektelsesdiskurs – empiriske eksempler

- Kjønnskvotering som:
- irrelevant fordi kjønn ikke er relevant politisk kategori
- irrelevant fordi likestillinga allerede har kommet langt
- diskriminering av menn
- trussel mot maskulint hegemoni

Benektelsesdiskurs – fra intervju

- *”Det var en voldsom diskusjon om forliksrådet. Det holdt på å bli krise. Det gikk på personer som vi ønska i forliksrådet. Så ville Høyre absolutt ha inn en mannsperson. De mente de hadde krav på det etter forholdstallsvalget, men det hadde de ikke. Hvis de hadde stått knallhardt på det, og vi hadde satt opp listene samla så hadde de hatt den med dårligst stemmetall bak seg, så da måtte de ha bytta til ei kvinne. Når de så realitetene i det, langt om lenge, så trakk de seg. Da fremma de ingen i forliksrådet i det hele tatt. (...) Det er jo tre i forliksrådet, to mannfolk og ei kvinne, men ingen fra Høyre. Den ga de opp da de ikke fikk inn den de ønska” (B1 – AP, mann).*

Empiriske funn

- På nasjonalt nivå – diskurser i ytterposisjon
- På lokalt nivå – tvetydige diskurser
og betinget kjønnsrettferdighet
- Politikere fra de samme partier på nasjonalt
og lokalt nivå går i utakt –
- Bare politikere fra SV og FrP går i takt
nasjonalt og lokalt

Et sterkt kvoteringsregime

- Utvetydige og konkrete mål
- Rangordning av kandidater
- Evalueringer og tilpasninger til den institusjonelle konteksten
- Informasjon fra overordna myndighet
- Iverksetting av involverte aktører
- Kontroll- og sanksjonsordninger

En snarvei til kjønnsbalanse?

- Ikke nødvendigvis
- Det skaper mye støy og motstand
- Trenger forkjempere og alliansepartnere
- Det er iversettingen som svikter -
både blant politikere og byråkrater
- Finnes det andre, mer effektive tiltak?

